

13.0 ÝMIS ÁKVÆÐI**13.1 Undanþágur.**

13.1.1 Flugmálastjórn/loftferðaeftirlit getur veitt tímabundnar undanþágur frá reglugerð þessari þegar sérstökum ástæðum er til að dreifa.

13.2 Refsiákvæði.

13.2.1 Brot gegn ákvæðum reglugerðar þessarar varða refsingu samkvæmt XIII. kafla laga um loftferðir nr. 34, 21. maí 1964.

13.3 Gildistaka.

13.3.1 Reglugerð þessi er sett samkvæmt 186. og 188. gr. laga um loftferðir nr. 34 21. maí 1964 og staðfestist hér með til þess að öðlast gildi 1. ágúst 1990. Jafnframt fellur úr gildi „Reglugerð um öruggan flutning hættulegra efna með loftförum“ nr. 553/1987.

Samgönguráðuneytið, 5. júlí 1990.

Steingrímur J. Sigfússon.

Halldór S. Kristjánsson.

19. júlí 1990

Nr. 323

REGLUGERÐ**um þjóðminjavörslu.****I. KAFLI****Skipulag þjóðminjavörslunnar.****1. gr.**

Þjóðminjavarðslan tekur til varðveislu og rannsókna á menningarsögulegum minjum þjóðarinnar.

Yfirstjórn þjóðminjavörslunnar er á hendi þjóðminjaráðs og hefur þjóðminjavörður, sem framkvæmdastjóri ráðsins, umsjón með þjóðminjavörslu í landinu öllu í umboði þess. Þjóðminjaráð er stjórnarnefnd Þjóðminjasafns Íslands.

Fornleifanefnd starfar í umboði þjóðminjaráðs og fer með yfirstjórn forleifavörslu og fornleifarannsókna í umboði þjóðminjaráðs. Nefndin er stjórnarnefnd fornleifadeildar Þjóðminjasafns Íslands.

2. gr.

Meginsvið þjóðminjavörslunnar eru tvö þ.e. safnasvið, sbr. IV. kafla reglugerðar þessarar og fornleifasvið, sbr. V. kafla reglugerðar þessarar. Safnstjóri og deildarstjóri fornleifadeildar annast stjórn og daglega umsjón á hvoru sviði. Safnstjóri heyrir undir þjóðminjavörð en deildarstjóri fornleifadeildar fornleifanefnd.

Sérstakur fjármálastjóri Þjóðminjasafns Íslands starfar að þeim málum er lúta að fjármálalegri umsýslu stofnunarinnar svo sem nánar er kveðið á um í VII. kafla reglugerðar þessarar.

3. gr.

Þjóðminjaráð ákveður skipurit um þjóðminjavörsluna hverju sinni þar sem kveðið er á um skipan verkefna innan meginsviða þjóðminjavörslunnar þ.m.t. minjavarða og fornleifa-varða. Ákvörðun skipuritsins er þó háð staðfestingu menntamálaráðuneytisins.

II. KAFLI

Yfirstjórn.

4. gr.

Þjóðminjaráð fer með yfirstjórn þjóðminjavörslu í landinu í umboði menntamálaráðuneytisins. Menntamálaráðherra skipar þjóðminjaráð fimm aðalfulltrúum og fimm varafulltrúum til fimm ára í senn. Deildarstjórar Þjóðminjasafns og minjaverðir tilnefna einn fulltrúa úr sínum röðum til setu í ráðinu, Félag íslenskra safnamanna einn, Háskóli Íslands tilnefnir einn fulltrúa og Bandalag kennarafélaga tilnefnir einn fulltrúa. Sami háttur skal hafður á við skipan varamanna.

Menntamálaráðherra skipar einn aðalfulltrúa (og einn varafulltrúa) í ráðið án tilnefningar og skal hann vera fornleifafræðingur að mennt. Ráðherra skipar formann úr hópi ráðsmanna. Miða skal við að sami maður gegni ekki samtímis formennsku í þjóðminjaráði og fornleifanefnd.

Þjóðminjaráð markar stefnu og gerir langtímaáætlanir um þjóðminjavörsluna fyrir landið í heild og hefur yfirumsjón með gerð árlegrar fjárhagsáætlunar og framkvæmd hennar. Það leitast við að samhfæfa starfsemi meginsviða þjóðminjavörslunnar og skipar verkefnum í þá forgangs röð, sem hagkvæmust verður talin fyrir verndun menningarverðmæta þjóðarinnar og rannsóknir á þeim.

Þjóðminjaráð er stjórnarnefnd Þjóðminjasafns Íslands. Það markar safninu stefnu og hefur yfirumsjón með gerð árlegrar fjárhagsáætlunar og framkvæmd hennar. Ráðið skal sjá til þess að unnar séu áætlanir um starfsemi safnsins, sýningar, rannsóknir, útgáfu rita og aðra þá starfsemi, sem fram fer í safninu og á vegum þess.

Þjóðminjaráð setur í samráði við deildarstjóra reglur um starfshætti og starfssvið hvernar deildar safnsins nema fornleifadeildar. Nánari reglur um starfshætti og starfssvið fornleifadeildar en um getur í reglugerð þessari setur stjórnarnefnd deildarinnar.

Þjóðminjaráð gerir tillögu til menntamálaráðherra um ráðningu safnstjóra, fjármálastjóra, minjavarða, deildarstjóra og sérfræðinga, sbr. þó 1. mgr. 17. gr. og 1. mgr. 18. gr. Ráðningu á öðru föstu starfsfólki annast safnstjóri eða deildarstjóri fornleifadeildar í samráði við þjóðminjavörð og fornleifanefnd eftir atvikum.

Þjóðminjaráð gerir tillögu til menntamálaráðuneytisins að reglugerð um starfsemi byggðasafna og setur skilyrði um styrkhæfi þeirra af hálfu ríkissjóðs. Þjóðminjaráð skal sjá minjavörðum fyrir vinnuaðstöðu við safnastofnun á minjasvæðinu að höfðu samráði við minjaráð og samtök sveitarfélaga.

Þjóðminjaráð setur reglur um lán safna á munum (þar á meðal depóneringar) og gerir ítarlegar tillögur til menntamálaráðuneytisins um lán á munum og minjum til útlanda. Ekki er heimilt að lána muni til útlanda nema að fengnu leyfi þjóðminjaráðs og menntamálaráðherra.

Þjóðminjaráð setur reglur um gjaldtöku fyrir útselda þjónustu einstakra deilda Þjóðminjasafns. Fornleifanefnd setur þó reglur um gjaldtöku fyrir útselda þjónustu fornleifadeildar.

Þjóðminjaráð heldur fundi svo oft sem nauðsynlegt er talið. Skal við það miðað að eigi séu haldnir fundir sjaldnar en mánaðarlega. Færa skal gerðabók þjóðminjaráðs og skulu útskriftir fundagerða sendar öllum hlutaðeigandi eftir nánari ákvörðun ráðsins. Komi til atkvæðagreiðslu, ræður afl atkvæða.

Þjóðminjaráð skal sjá til þess að ársskýrsla þjóðminjaráðs ásamt starfsskýrslu Þjóðminjasafns Íslands sé birt árlega með viðundandi hætti.

5. gr.

Þjóðminjavörður hefur umsjón með þjóðminjavörslu í landinu öllu í umboði þjóðminjaráðs. Hann er framkvæmdastjóri þjóðminjaráðs og situr fundi þess. Safnstjóri Þjóðminjasafns Íslands er staðgengill þjóðminjavarðar.

Þjóðminjavörður á jafnframt sæti í fornleifanefnd og húsafríðunarnefnd ríkisins. Starfskyldur þjóðminjavarðar eru að öðru leyti eins og kveðið er á um í þjóðminjalögum og reglugerð þessari svo og eftir nánari ákvörðunum þjóðminjaráðs hverju sinni.

Forseti Íslands skipar þjóðminjavörð til fimm ára í senn að tillögu menntamálaráðherra. Að öðru jöfnu skal ráðinn maður með sérfræðilega menntun í fornleifafræði, þjóðháttafræði, safnfræði eða öðrum greinum menningarsögu.

6. gr.

Fornleifanefnd fer með yfirstjórn fornleifavörslu og fornleifarannsóknna í landinu í umboði þjóðminjaráðs. Fornleifanefnd er stjórnarnefnd fornleifadeildar Þjóðminjasafns Íslands.

Menntamálaráðherra skipar fimm aðalfulltrúa og fimm vara fulltrúa í nefndina til fimm ára í senn. Háskóli Íslands tilnefnir einn fulltrúa og skal hann hafa háskólapróf í fornleifafræði sem aðalgrein. Samband íslenskra sveitarfélaga tilnefnir einn mann. Sá fulltrúi, sem ráðherra skipar í þjóðminjarád skv. 5. gr., skal sitja í fornleifanefnd og vera formaður hennar. Auk þess skulu sitja í nefndinni þjóðminjavörður og deildarstjóri fornleifadeildar. Sami háttur skal hafður á skipan varafulltrúa og aðalfulltrúa. Safnstjóri skal vera varafulltrúi þjóðminjavarðar í nefndinni en þjóðminjarád gerir tillögu um varamann deildarstjóra fornleifadeildar.

III. KAFLI

Minjasvæði

7. gr.

Landinu skal skipt í minjasvæði sem hér segir:

1. Vesturlandsminjasvæði sem nær yfir Vesturlandskjördæmi.
2. Vestfjarðaminjasvæði sem nær yfir Vestfjarðakjördæmi.
3. Norðurlandsminjasvæði sem nær yfir Norðurlandskjördæmi eystra og vestra.
4. Austurlandsminjasvæði sem nær yfir Austurlandskjördæmi.
5. Suðurlandsminjasvæði sem nær yfir Suðurlandskjördæmi.
6. Reykjanesminjasvæði sem nær yfir Reykjaneskjördæmi.
7. Reykjavíkurminjasvæði sem nær yfir Reykjavík.

Safnstjóri og deildarstjóri fornleifadeildar skulu gegna hlutverki minja- og fornleifavarða í Reykjaneskjördæmi.

Minjavarsla á Reykjavíkurminjasvæði heyrir undir borgarminjavörð, en þjóðminjarád skal reyna að komast að samkomulagi við borgaryfirvöld um fyrirkomulag fornleifavörslu þar.

8. gr.

Á hverju minjasvæði skulu starfa einn minjavörður og einn fornleifavörður.

Minjaverðir skulu hafa umsjón með menningarminjum, skráningu og eftirliti forngripa og gamalla bygginga og vera byggða- og minjasöfnum svæðisins til ráðuneytis og aðstoðar.

Minjaverðir heyra undir þjóðminjarád sem gerir tillögu til menntamálaráðherra um ráðningu þeirra til fimm ára í senn. Þeir skulu að öðru jöfnu hafa sérfræðilega menntun á sviði menningarsögu og hafa lokið háskólaprófi í þjóðháttafræði, safnfræði, fornleifafræði eða öðrum þeim greinum, sem flokkast undir menningarsögu á sviði minjaverndar.

Fornleifaverðir skulu hafa umsjón með verndun, skráningu og rannsóknum á fornleifum á svæðinu og starfa undir stjórn fornleifanefndar.

Nánari verkaskipting milli minjavarða og fornleifavarða skal ákveðin af þjóðminjaráði með hliðsjón af aðstæðum á hverjum stað.

9. gr.

Á hverju minjasvæði skal starfa minjarád sem skipað er einum fulltrúa úr stjórn hvers viðurkennds byggðasafns á svæðinu ásamt minjaverði. Forstöðumenn viðurkenndra byggða-

safna eiga auk minjavarðar rétt til setu á fundum minjaráðs. Þá er fornleifaverði heimil seta á fundum minjaráðs án atkvæðaréttar ef til atkvæðagreiðslu kemur.

Hlutverk minjaráðs er að samhæfa starfsemi byggðasafna og vera minjaverði til ráðuneytis um varðveislu menningarsögulegra minja á svæðinu, sjá nánar 14. gr.

Minjavörður svæðisins skal boða til funda og stýra þeim. Fundi minjaráða skal halda eftir því sem nauðsynlegt verður talið, þó eigi sjaldnar en tvisvar á ári.

IV. KAFLI

Safnasvið.

10. gr.

Á safnasviði fer fram varðveisla og kynning þjóðminja. Þjóðminjasafn Íslands er miðstöð þjóðminjavörslu í landinu. Þjóðminjaráð er stjórnarnefnd Þjóðminjasafnsins.

Safnstjóri er forstöðumaður safnasviðs og annast stjórn Þjóðminjasafns Íslands í umboði þjóðminjavarðar. Hann skal gera tillögur til þjóðminjavarðar að starfsáætlun fyrir safnið og einstakar deildir þess til tveggja ára í senn.

Menntamálaráðherra ræður safnstjóra samkvæmt tillögu þjóðminjavarðar til fimm ára í senn. Skal hann hafa sérfræðimenntun í menningarsögu og góða þekkingu á rekstri safna.

11. gr.

Í Þjóðminjasafni Íslands fer fram söfnun, skráning, varðveisla, forvarsla og rannsóknir á þjóðminjum og kynning á þeim fyrir almenningi. Þjóðminjasafn Íslands skal stuðla að rannsóknum á minjum um menningarsögu Íslendinga og útgáfu fræðilegra rita um þær.

Þjóðminjasafnið hefur umsjón og eftirlit með forngripum eftir að fornleifanefnd hefur ákveðið varðveislu og vistun þeirra.

Þjóðminjasafnið skal varðveita aflagða kirkjugripi og þá gripi sem þjóðminjaverði og forráðamönnum kirkna kemur saman um að eigi sé ástæða til að hafa í kirkju lengur. Þjóðminjavörður lætur skrá alla gripi í kirkjum landsins sem teljast hafa minjagildi.

Þjóðminjavörður ákveður í samráði við þjóðminjaráð friðun og forvörslu kirkjugripa sem varðveittir eru í kirkjum landsins, legsteina og annarra minningarmarkna í kirkjugörðum. Hann heldur skrá um friðaðar kirkjuminjar og lætur í té sóknarprestum, próföstum og sóknarnefndum sem hlut eiga að máli. Þjóðminjaráð setur nánari reglur um friðun á kirkjugripum og minningarmörkum sbr. IV. kafla þjóðminjalaga. Enginn má taka að sér forvörslu kirkjugripa og minningarmarkna í og við kirkjur landsins án vitundar þjóðminjavarðar.

12. gr.

Þjóðminjasafni Íslands er skipt í deildir samkvæmt ákvörðun þjóðminjaráðs. Heimilt er þjóðminjaráði að fjölga deildum eða sameina starfsemi þeirra, en slík ákvörðun er háð samþykki menntamálaráðuneytisins og skal vera fyrirbyggjandi áður en nýtt starfsár hefst. Deildarstjórar séu ráðnir til fimm ára í senn.

Ef sérsöfn s.s. Sjóminjasafn Íslands og Tækniminasafn Íslands eru deildir í Þjóðminjasafni skulu þau hafa stöðu sérsafna og starfa skv. sérstakri stofnskrá og reglugerð, sem þjóðminjaráð gerir tillögu um og staðfest skal af menntamálaráðherra sbr. 5. gr. þjóðminjalaga.

Fornleifadeild Þjóðminjasafns Íslands lýtur stjórn fornleifanefndar, sbr. 6. gr. og V. kafla reglugerðar þessarar.

Aðrar deildir Þjóðminjasafnsins eru: Forvörsludeild, myndadeild, sýninga- og fræðsludeild, textíl- og búningadeild, þjóðháttadeild og bókasafn.

Verksvið einstakra deilda safnsins er í meginatriðum sem hér segir, en þjóðminjaráð setur nánari reglur um skyldur þeirra og starfshætti:

- a) *Forvörsludeild* skal annast forvörslu, viðgerðir og hreinsun safngripa og umbúnað á þeim til flutninga. Þá skal deildin veita ráðgjöf um meðferð gripa og fylgjast með að hlutum séu

búin viðunandi skilyrði í geymslum og sýningarsölum. Þjóðminjaráð setur nánari reglur í samvinnu við forvörsludeild um forvörslu menningarminja og skil á rannsóknagögnum.

- b) *Myndadeild* skal varðveita mannamyndasafn, ljós- og prentmyndasafn og ljósmyndaplötu- og filmusöfn safnsins. Deildin annast söfnun, skráningu og rannsóknir á myndefni hverskonar og veitir ráðgjöf þar að lútandi. Frummyndir í eigu safnsins skulu ekki lánaðar út nema í undantekningartilvikum, t.d. á sýningar, og þá í samræmi við reglur sem þjóðminjaráð setur. Myndadeild annast eftirtökur þeirra til notkunar utan safnsins.
- c) *Sýninga- og fræðsludeild* skal hafa umsjón með sýningum safnsins og gera áætlanir um þær til tveggja ára í senn. Þá annast deildin skólaþjónustu, gerð fræðsluefnis og safnaverkefna í samstarfi við fræðslufirvöld. Deildarstjóri og fulltrúi Bandalags kennarafélaga í þjóðminjaráði skulu hafa forgöngu um samstarf safna og skóla. Kostnaði vegna samstarfsins skal skipta milli safns og fræðslufirvalda. Einnig annast deildin útgáfu kynningar- og fræðslurita og önnur samskipti við almenning, fjölmiðla og stofnanir í samvinnu við aðrar deildir safnsins.
- d) *Húsverndardeild* sér um viðhald, rekstur og eftirlit með öllum húsum, sem Þjóðminjasafn Íslands á eða hefur gert samkomulag um rekstur og viðhald á. Í því skyni hefur deildarstjóri húsverndardeildar samvinnu við minjaverði hvers svæðis og skulu þeir sjá svo til að hæfir iðnaðar- og hleðslumenn ráðist til starfa, annaðhvort til fastra starfa sé þess kostur ellegar til tímabundinna verka og einstakra verkefna. Deildin getur í samvinnu við minjaverði og með samþykki menntamálaráðuneytisins fjölgað þeim húsum sem varðveitt eru á vegum safnsins, enda sé til þess fjárveiting. Slíkum mannvirkjum skal fundið viðeigandi hlutverk svo sem kostur er. Þá hefur deildin umsjón með verkefnum húsfriðunarnefndar ríkisins sbr. V. kafla þjóðminjalaga nr. 88/1989.
- e) *Textil- og búningadeild* skal varðveita textíla og búninga safnsins, annast söfnun, rannsóknir og kynningu á þeim.
- f) *Þjóðhátadeild* skal annast heimildaöflun, skráningu, rannsóknir og kynningu á íslenskum þjóðhátum og þjóðlífi.
- g) Bókasafn Þjóðminjasafnsins er í umsjá bókasafnsfræðings og skal því ætluð ákveðin fjárveiting ár hvert til reksturs og bókakaupa.

Safnstjóri skal ásamt deildarstjórum safnsins sjá til þess að önnur verkefni, sem ekki falla beinlínis undir verksvið framangreindra deilda, séu unnin og kostuð af sameiginlegu rekstraré deilda safnsins.

Safnstjóri og þjóðminjavörður skulu halda reglulega húsfundi með deildarstjórum og öðru starfsfólki deilda Þjóðminjasafnsins, eigi sjaldnar en sex sinnum á ári. Ákvarðanir þjóðminjaráðs um starfsemi safnsins og önnur þau mál, sem ráðið óskar eftir að starfsmenn þess fjalli um, skulu teknar fyrir á húsfundum.

13. gr.

Hlutverk byggðasafna er að safna, skrásetja, varðveita, forverja og rannsaka menningar-sögulegar minjar, sem telja má einkennandi eða hafa sögulegt gildi fyrir hlutaðeigandi byggðarlög eða landsfjórðung, og kynna þær almenningi og skólafólki í samvinnu við fræðslufirvöld.

Byggðasöfn geta verið sjálfseignarstofnanir eða í eigu sveitarfélaga, stofnana eða félagasamtaka. Byggðasöfn geta sótt um viðurkenningu þjóðminjaráðs. Um slíka viðurkenningu verður að sækja sérstaklega til þjóðminjaráðs. Í umsókn skal greina frá húsnæði og öðrum aðbúnaði viðkomandi safns, stjórn þess, eignaraðild að því og rekstrarforsendum að öðru leyti.

Setja skal hverju byggðasafni stofnskrá og starfsreglur þar sem m.a. skal kveðið á um ofangreind atriði, ráðningu forstöðumanns og þátttöku ríkisins í kostnaði við rekstur safnsins. Reglugerð um byggðasafn, þar sem m.a. er fjallað um framangreint efni, skal staðfest af menntamálaráðherra að tillögu þjóðminjaráðs.

Þjóðminjaráð gerir tillögu til menntamálaráðuneytisins um hvort og þá hverskonar ríkisstyrk byggðasöfn skuli hljóta, sem uppfylla skilyrði ráðsins. Viðurkenning þjóðminjaráðs verður að liggja fyrir áður en byggðasafn fær ríkisstyrk. Sótt skal sérstaklega um ríkisstyrki ár hvert og skal sérstök greinargerð fylgja umsókninni.

Styrkir úr ríkissjóði til starfsemi viðurkenndra byggðasafna geta verið með þrennum hætti:

Í fyrsta lagi almennur rekstrarstyrkur til sérgreindra verkefna.

Í öðru lagi hálf laun og launatengd gjöld vegna forstöðu manns, miðuð við starfsskyldu hans og starfstíma og samþykkt af þjóðminjaráði.

Í þriðja lagi allt að einn þriðji hluti stofnkostnaðar við öflun húsnæðis fyrir safnið, hvort heldur er með kaupum eða nýsmíði, enda samþykki þjóðminjaráð húsnæðið og stofnkostnað. Framlag ríkissjóðs vegna húsnæðisöflunar skal bundið vísitölu bygginarkostnaðar og innt af hendi samkvæmt sérstökum samningi og greiðsluáætlun, sem safnstjórn gerir við menntamálaráðuneyti og fjármálaráðuneyti áður en framkvæmdir hefjast.

Þjóðminjaráð skal setja nánari starfsreglur um ofangreind atriði.

14. gr.

Uppbygging og starfsemi byggðasafna skal samhæfð af minjaráði viðkomandi minjasvæðis.

Byggðasöfn senda minjaverði viðkomandi svæðis árlega starfsskýrslu sína ásamt ársreikningi og fjárhags- og framkvæmdaáætlun næsta árs. Minjavörður leggur gögn þessi fyrir minjaráð og þjóðminjaráð ásamt umsögn sinni. Útdrátt úr ársskýrslum byggðasafna skal birta í ársskýrslu þjóðminjaráðs.

V. KAFLI

Fornleifasvið.

15. gr.

Á fornleifasviði fer fram verndun, varðveisla og rannsóknir fornminja þ.e. fornleifar sbr. 16. gr þjóðminjalaga og forngripi sbr. 26. gr sömu laga og kynning þær fyrir almenningi.

16. gr.

Fornleifanefnd mótar stefnu og gerir áætlanir um skráningu, vörslu og rannsóknir á fornleifum fyrir landið í heild. Nefndin hefur yfirlit umsjón með gerð og framkvæmd árlegrar fjárhagsáætlunar um fornleifavörslu og fornleifarannsóknir sú áætlun er hluti þeirrar fjárhagsáætlunar sem þjóðminjaráð gerir fyrir þjóðminjavörsluna í landinu, sbr. 5. gr. Nefndin gerir tillögu til ráðherra um ráðningu fornleifavarda og deildarstjóra fornleifadeildar til fimm ára í senn.

Fornleifanefnd veitir leyfi til stað- og tímabundinna fornleifarannsókna og sér um að fornleifaskrá verði gefin út.

17. gr.

Deildarstjóri fornleifadeildar er forstöðumaður fornleifasviðs og sér um daglegan rekstur fornleifadeildar. Hann skal hafa háskólapróf í fornleifafræði sem aðalgrein.

Meginverkefni fornleifadeildar eru: Skráning þekktra fornleifa og útgáfa á skrá, eftirlit með þekktum fornleifum, friðlýsing fornleifa í samráði við fornleifanefnd, birting friðlýsingar og þinglýsing hennar, umsjón með að friðlýstar fornleifar séu auðkenndar, verndun og umsjón með friðuðum fornleifum og yfirlit umsjón með rannsóknum innlendra og erlendra rannsóknaraðila.

18. gr.

Fornleifadeild lætur skrá eftir föngum allar þekktar fornleifar. Skyld er að fornleifaskráning fari fram áður en gengið er frá skipulagi eða endurskoðun þess samkvæmt skipulagslögum.

Fornleifadeild skal leita samstarfs við skipulagsyfyrirvöld, Landmælingar ríkisins, ýmsa framkvæmdaðila vegna mannvirkjagerðar svo sem við vegagerð, virkjanir, flugvallagerð,

veitulanir o.fl., hagsmunaaðila um landnýtingarmál svo sem skógrækt og landgræðslu og Náttúruverndarráð í því skyni að vinna að vernd, varðveislu og skráningu fornleifa og kynningu þeirra fyrir almenningi. Fornleifadeild skal vinna að sem ítarlegastri skráningu, staðgreiningu og lýsingu fornleifa í ofangreindu skyni.

Fornleifadeild ákveður í samráði við fornleifanefnd hvaða fornleifar skulu friðaðar og skal í umboði fornleifanefndar vinna að friðlýsingu þeirra í samræmi við 17. gr. þjóðminjalaga.

Í umboði fornleifanefndar skal fornleifadeild gefa út skrá um friðlýstar fornleifar skv. 17. gr. þjóðminjalaga, fornleifaskrá og skal hún endurskoðuð á þriggja ára fresti. Eintak af útgefnum skráum skal senda menntamálaráðuneytinu jafnóðum og þær koma út.

19. gr.

Fornleifadeild og fornleifaverðir hafa rétt til að rannsaka fornleifar með grefti að fengnu leyfi fornleifanefndar sbr. 18. gr. þjóðminjalaga eða á annan hátt og gera það sem þarf til verndar fornleifum, viðhalds, eða endurbóta, en gera skal landeiganda eða ábúanda viðvart um það áður. Við fornleifavörslu og rannsóknir skal gæta skipulegrar nákvæmni og vísindalegra vinnubragða.

20. gr.

Fornleifanefnd setur reglur um veitingu leyfa til fornleifarannsókna og skil á rannsóknagögnum sem rannsóknaaðilar skulu hlíta. Reglur þessar eru háðar staðfestingu menntamálaráðuneytisins og skulu birtar í Stjórnartíðindum.

Peir, sem hug hafa á að stunda fornleifarannsóknir, skulu sækja um leyfi til þess á þar til gerðum eyðublöðum til fornleifanefndar. Nefndin fjallar um leyfisumsóknir og veitir leyfi eða hafnar umsókn. Einvörðungu er unnt að veita leyfi til stað- og tímabundinna rannsókna.

Í leyfisbréfi skal tekið fram hver sé leyfishafi, til hvaða svæðis rannsóknin nái, til hve langs tíma leyfi sé veitt, hver sé tilgangur rannsóknarinnar, hvaða skilyrði séu sett m.a. með hliðsjón af reglum fornleifanefndar um fornleifarannsóknir og um skil á rannsóknargögnum og fundnum munum. Áskilið skal að stjórnandi rannsóknarinnar hafi tilskilin próf í fornleifafræði. Rannsóknaraðilar skulu skila öllum forngripum sem kunna að finnast til fornleifadeildar eða hlutaðeigandi byggða- eða minjasafns eftir ákvörðun fornleifanefndar.

21. gr.

Nú synjar fornleifanefnd umsókn um leyfi til fornleifarannsókna og er þá þeim sem synjað hefur verið leyfis heimilt að skjóta synjuninni til úrskurðar þjóðminjaráðs, ef hann telur að málið hafi eigi fengið lögmæta meðferð hjá fornleifanefnd.

Fulltrúa í fornleifanefnd er heimilt að skjóta afgreiðslu máls til þjóðminjaráðs ef hann telur að málið hafi eigi fengið lögmæta meðferð hjá nefndinni.

22. gr.

Pegar fornleifarannsókn og skráningu er lokið skal fornleifadeild í samráði við fornleifanefnd ákveða um vistun og varðveislu þeirra gripa sem tengjast viðkomandi rannsókn.

Verkefni vegna varðveislu og forvörslu forngripa sem legið hafa í jörðu heyra undir safnasvið enda skal jafnan vera náðið samráð milli safnasviðs og fornleifasviðs.

23. gr.

Við allar meiri háttar framkvæmdir, sbr. 21. gr. þjóðminjalaga, sem spilla eða hætt er við að spilli fornleifum, hvort sem þær eru friðaðar samkvæmt 17. gr. eða 18. gr. þjóðminjalaga, skal sá sem fyrir framkvæmdum stendur lýsa nákvæmlega þeim breytingum er af framkvæmdum mundi leiða áður en þær hefjast og bera allan kostnað af nauðsynlegum fornleifarannsóknum.

Við alla mannvirkjagerð skal fornleifum hlíft svo sem framast er kostur og stefnt að sem bestri varðveislu þeirra.

Pegar áætlun er á undirbúningsstigi um meiriháttar mannvirki á stað þar sem fornleifar eru í jörðu eða taldar í jörðu, skal gera fornleifanefnd viðvart og fjallar hún þá um málið og tekur upp viðræður við framkvæmdaaðila um tilhögun framkvæmda. Þær viðræður hafi það að markmiði að sem hagfelldastri niðurstöðu verði náð, bæði efnahagslega og frá sjónarmiði varðveislu og björgunar menningarverðmæta.

Fornleifanefnd ákveður hverju sinni hvað teljast nauðsynlegar fornleifarannsóknir.

24. gr.

Við framkvæmdir sem fornleifanefnd metur sem minni háttar og spilla eða hætt er við að spilli fornleifum skal allur kostnaður eða hluti kostnaðar við nauðsynlegar fornleifarannsóknir að öllu jöfnu greiddur af sérstakri fjárveitingu fornleifadeildar. Að öðrum kosti skal sá sem fyrir framkvæmdum stendur bera allan kostnað af nauðsynlegum fornleifarannsóknum.

25. gr.

Erindum vegna nýfundinna fornleifa skv. 20. gr. þjóðminjalaga og umsóknum um leyfi til jarðrasks er haggar við fornleifum samkvæmt 21. gr. þjóðminjalaga skal beina til fornleifanefndar sem skal úrskurða innan mánaðar frá því að erindið berst henni hvort eða hvenær framkvæmd megi hefja eða fram halda og með hvaða skilmálum.

26. gr.

Telji fornleifanefnd eða fornleifadeild sig verða vara við vítavert gáleysi eða vísvitandi skemmdarverk á fornleifum skal hún beina málinu til meðferðar hjá lögreglustjóra og eftir atvikum Rannsóknarlögreglu ríkisins.

27. gr.

Fornleifanefnd heldur fundi eins oft og nauðsynlegt er talið. Þó eigi sjaldnar en mánaðarlega. Nefndin skal auk þess halda sameiginlega fundi með fornleifavörðum a.m.k. einu sinni á ári. Halda skal gerðabók um störf nefndarinnar og skal útskriftum fundargerða komið til þjóðminjaráðs, fornleifavarda og annarra hlutaðeigandi eftir nánari ákvörðun nefndarinnar. Nefndarmenn eiga rétt á að fá bókun stutt sérálit í gerðabókina. Afl atkvæða ræður útslitum mála í nefndinni.

28. gr.

Í umboði fornleifanefndar hefur fornleifavörður umsjón með fornleifarannsóknum á minjasvæði sínu. Fornleifavörður lítur eftir því að reglum fornleifanefndar og ákvæðum þjóðminjalaga sé fylgt við fornleifarannsóknir.

Fornleifavörður skal líta eftir fornleifum á minjasvæði sínu. Hann skal sérstaklega líta eftir friðuðum fornleifum svæðisins og koma reglulega á hvern slíkan minjastað og hafa samband við landeiganda eða umráðamann staðarins.

Fornleifaverðir gera tillögur til fornleifanefndar um ráðstafanir til verndar fornleifum á minjasvæði sínu og til að tryggja að almenningur fái notið þeirra að öðru leyti.

Fornleifaverðir gefa fornleifanefnd árlega skýrslu um fornleifavörslustarf sitt.

29. gr.

Fornleifaverðir skulu hafa háskólapróf í fornleifafræði sem aðalgrein. Stöður fornleifavarda skulu veittar til fimm ára í senn og gerir fornleifanefnd tillögu til ráðherra um ráðningu þeirra sbr. 1. mgr. 16. gr. reglugerðar þessarar. Á hverjum fimm árum skulu stöður þeirra auglýstar. Stöðuumsóknum skulu fylgja rækilegar greinargerðir um menntun og fyrri störf umsækjenda.

VI. KAFLI

Húsafríðun.

30. gr.

Hlutverk húsafríðunarnefndar ríkisins er að stuðla að varðveislu og rannsóknum á byggingararfi þjóðarinnar og gefa út og kynna almenningi allt það er viðkemur þessum þætti þjóðminjavörslunnar sjá og nánar ákvæði 33. gr reglugerðar þessarar.

Húsafríðunarnefnd starfar í umboði þjóðminjaráðs. Hún er skipuð fimm mönnum og skulu þeir hafa staðgóða þekkingu á hinum íslenska byggingararfi og reynslu á sviði húsverndar. Menntamálaráðherra skipar fjóra menn til fimm ára í senn, tvo samkvæmt tilnefningu þjóðminjaráðs, einn samkvæmt tilnefningu Arkitektafélags Íslands og einn samkvæmt tilnefningu Sambands íslenskra sveitarfélaga, en auk þeirra á þjóðminjavörður sæti í nefndinni. Menntamálaráðherra skipar formann úr hópi nefndarmanna.

31. gr.

Deildarstjóri húsafríðunardeildar er jafnframt framkvæmdastjóri og ritari húsafríðunarnefndar ríkisins og sér um daglega afgreiðslu þeirra mála sem eru á verksviði nefndarinnar. Hann tryggir samvinnu milli hennar og deildarinnar.

Deildarstjóri húsverndardeildar sér til þess að minjaverðir taki þátt í öllu því er lýtur að húsverndun á viðkomandi svæðum og skulu minjaverðir tilkynna deildinni um hvaðeina sem gert er til verndunar húsa á minjasvæðunum.

32. gr.

Húsverndardeild lætur í samvinnu við húsafríðunarnefnd skrá hús í landinu sem teljast hafa menningarsögulegt og listrænt gildi. Sérstaklega skal halda skrá yfir hús sem njóta friðunar samkv. 1. mgr. 35. gr. og 1. mgr. 36. gr. þjóðminjalaga nr. 88/1989. Þá skal húsverndardeild og húsafríðunarnefnd stuðla að gerð húsakannana í þéttbýli og útgáfu þeirra.

33. gr.

Húsafríðunarnefnd gerir tillögur til menntamálaráðherra um friðun húsa og mannvirkja, sem að mati hennar hafa menningarsögulegt eða listrænt gildi, bæði fyrir landið allt og einstök svæði og byggðarlög. Minjaverðir, sveitar- og bæjarstjórnir svo og einstaklingar og eigendur hverskonar mannvirkja geta óskað eftir friðun mannvirkja við húsafríðunarnefnd, en hún gerir tillögur til menntamálaráðherra.

Húsafríðunarnefnd ríkisins úthlutar styrkjum úr húsafríðunarsjóði samkvæmt sérstakri reglugerð.

34. gr.

Ákvæði menntamálaráðherra friðun húss eða húsa að tillögum húsafríðunarnefndar annast deildarstjóri húsafríðunardeildar þinglýsingu friðunarinnar svo og auglýsingu í Stjórnartíðindum. Deildarstjóri húsafríðunardeildar tilkynnir eigendum ákvörðun um friðlýsingu sem og lögreglustjóra, bæjar- og sveitarstjórnnum og byggingarnefndum. Húsafríðunarnefnd og húsverndardeild skulu, að sveitar- og bæjarstjórnnum sé kunnugt um ákvæði 36. gr. þjóðminjalaga um sjálfkrafa friðanir mannvirkja og ákvæði um tilkynningarskyldu eigenda húsa reistra fyrir 1900 í því skyni að byggingafulltrúar sinni skyldu sinni gagnvart húsafríðunarnefnd.

VII. KAFLI

Fjármálastjórn.

35. gr.

Fjármálastjóri Þjóðminjasafns hefur með höndum fjármálaumsýslan þjóðminjavörslunnar að undanskildum húsafríðunarsjóði sbr. 46. gr. þjóðminjalaga nr. 88/1989. Það verksvið tekur til greiðslna og kynninga á fjármálum stofnunarinnar, m.a. fyrir fjárveitingavaldinu, svo og gerð fjárlagatillagna. Fjármálastjóri hefur einnig umsjón með gerð ársreiknings fyrir þjóðminjavörsluna og veitir upplýsingar um fjármál stofnunarinnar út á við.

36. gr.

Fjármálastjóri þjóðminjasafns ákveður í samráði við þjóðminjavörð, safnstjóra og deildarstjóra fornleifadeildar, hvernig sameiginlegur kostnaður við rekstur þjóðminjavörslunnar skuli borinn uppi af einstökum deildum safnsins og embættum minja- og fornleifavarða. Samkvæmt nánari fyrirætlunum þjóðminjaráðs og fornleifanefndar deilir fjármálastjóri síðan því sem eftir stendur af árlegri fjárveitingu ríkissjóðs og sértekjum stofnunarinnar niður á deildir og embætti minja- og fornleifavarða, í samræmi við greiðsluáætlun ríkissjóðs hverju sinni.

Fjármálastjóri ber ábyrgð á því gagnvart þjóðminjaráði og þjóðminjaverði að uppsettri fjárhagsáætlun sé fylgt, enda setur þjóðminjaráð fjármálastjóra nákvæmar starfsreglur til að auðvelda honum örugga fjármálastjórn. Hann skal gefa þjóðminjaráði og fornleifanefnd yfirlit um fjármálastöðu stofnunarinnar með reglubundnum hætti og gera viðvart um öll meiriháttar frávik, sem upp kunna að koma í rekstrinum. Þjóðminjaráð setur sérstakar reglur um rekstur og greiðslutilhögun vegna embætta minja- og fornleifavarða.

Fjármálastjóri skal gera ráðningasamninga við verkefnaráðna starfsmenn fyrir hönd annarra stjórnenda stofnunarinnar og annast launagreiðslur til þeirra.

37. gr.

Fjármálastjóri annast rekstur skrifstofu fyrir þjóðminjavörsluna og yfirumsjón og samhæfingu á kynningarstarfi.

VIII. KAFLI

Ýmis ákvæði.

38. gr.

Heimilt er að ráða minjaverði og fornleifaverði (sbr. 89. gr. og 29. gr.) í hálfar stöður. Einnig er heimilt að sami maður gegni bæði stöðu minjavarðar og fornleifavarðar.

39. gr.

Þær reglur sem þjóðminjaráð og fornleifanefnd setja á grundvelli þessarar reglugerðar, aðrar en þær sem lúta að innri starfsemi Þjóðminjasafns, skulu hljóta staðfestingu menntamálaráðuneytis og birtingu í Stjórnartíðindum.

46. gr.

Um framkvæmd reglugerðar þessarar fer eftir því sem fé er veitt til í fjárlögum.

47. gr.

Reglugerð þessi er sett samkvæmt heimild í þjóðminjalögum nr. 88/1989 og öðlast gildi sem hér segir:

1. 11. gr. öðlast gildi þegar safnstjóri hefur verið ráðinn til Þjóðminjasafns.
2. Aðrar greinar reglugerðarinnar öðlast þegar gildi.

Ákvæði til bráðabirgða.

Skipa skal í allar stöður minjavarða og fornleifavarða fyrir 1. janúar 1995.

Menntamálaráðuneytið, 19. júlí 1990.

Svavar Gestsson.

Pórunn J. Hafstein.